

Reflektivní otázky pro pedagogy

Projekt: **Hmyz**

Organizace: **FMSŠ se speciální péčí, Arabská, Praha**

Zpracovala: **Vendula Turnerová**

1. Týká se vyřešený problém skutečného života dětí?

Ano, i potřeba zabývat se právě tímto konkrétním tématem vzešla ze skutečné situace.

2. Je formulace hlavního problému nebo otázky pro děti srozumitelná, úloha je řešitelná a zajímavá?

Na formulaci hlavního problému se děti podílely. Otázka, proč komár lidi trápí, vzešla od dětí. K hledání řešení děti potřebovaly podporu: koordinaci, nabídku odborné literatury, moderování diskuzí, formulování závěrů diskuzí či hlasování.

3. Jak jsem připravovala situace, aby děti mohly samostatně přemýšlet, hledat a navrhnout řešení problému a využít svých předchozích zkušeností?

Snažila jsem se nabízet možnosti, jak a kde hledat odpovědi (neodpovídat sama) na otázky dětí.

Vytvořili jsme hlasovací lístky, které provokovaly k diskuzi a neměly vždy jedno „správné“ řešení.

Děti argumentovaly pro podporu svých rozhodnutí. Používali jsme různé druhy hlasování pro výběr dalšího směřování v tématu.

4. Jak jsem zvládla nezasahovat do rozhodování dětí během realizace projektu?

Snažila jsem se nevyklouzat žádné možnosti, nápady a návrhy, které vzešly od dětí. Pokud děti

narazily na problém, snažila jsem se nabízet možnosti, kde získávat nebo ověřovat informace. Na to, abych do rozhodování dětí nezasahovala, jsem se musela soustředit.

5. Jsem jako učitel skutečně v roli poradce a konzultanta, nebo mám tendenci vše řídit a průběh projektu kontrolovat?

Role konzultanta a facilitátora je mi příjemná a přirozená. Na to, abych do projektu nevkládala

žádné vlastní představy a nesnažila se kontrolovat průběh, jsem i přesto musela myslet a průběžně si to připomínat.

6. Jak cíleně podporuji a vytvářím situace, kdy děti mohou sdělovat své nápady, názory a prosazovat řešení?

Nejčastěji při každodenním kontaktním kruhu, kde sdílíme zážitky z uplynulých dnů, vracíme se k

nim, hodnotíme a rozvíjíme, co jsme se dozvěděli, a sdílíme představy o dalším postupu, případně

plánujeme konkrétní další kroky. Kroužek vždy probíhá tak, že pokládám otevřenou otázku a každý,

kdo chce, může na ni odpovědět. Obsah toho, o čem kroužek bude, mohou děti ovlivnit – například

tím, že chtějí představit ostatním něco, co objevily, co přinesly k tématu z domova, a podobně.

Někdy odpovědi zaznamenáváme, pokud se týkají plánování, představ do budoucna či přání dětí.

7. Odpovídá cíl projektu cílům v kurikulárním dokumentu, který upravuje vzdělávací práci v naší mateřské škole?

Ano

8. Umožňuji dětem sledovat v projektu vlastní cíle, jež jsou výstupem projektu?

Snažila jsem se, abychom neopomněli nic z toho, co děti chtěly prozkoumat nebo si vyzkoušet.

Všechny nápady a přání jsme si zapisovali a potom se k nim vraceli při rozhodování o tom, kudy se vydáme dál. Vzniklo však i několik paralelních linek, které děti rozvíjely samostatně.

9. Používáme v projektu různé vzdělávací metody, abychom uspokojili různé potřeby všech dětí?

Které to jsou?

Používali jsme metody:

- *Slovní – rozhovory, vysvětlování, popisy, diskuze, sdílení zážitků, zápis textu, vyhledávání v odborných publikacích;*
- *názorně demonstrační – pozorování, předvádění, prezentace výtvarných děl, filmová projekce, využití divadelních prostředků, porovnávání, třídění;*
- *praktické – výtvarné zpracování, používání lupy/mikroskopu, výběr a shánění materiálu k divadlu atd.;*
- *prožitkové učení – zkoumání problému zevnitř prostřednictvím vstupu do role a do situace „jako“.*

10. Integrujeme do projektu znalosti z různých oborů?

Přírodověda – hlavní znaky pro určování hmyzu a aplikace v praxi, dělení hmyzu na denní a noční, fáze života komára pisklavého, rozdíl mezi komárem, jepicí, tiplicí;

divadlo – vstup do role, fikce, práce s rekvizitou, práce s kostýmem, divadelní znaky a zkratky

11. Přizpůsobuji dostatečně aktuální projektový záměr předchozím zkušenostem dětí s projektovou metodou – pomáhám jim naučit se být aktivní při projektovém plánování, respektovat názory ostatních dětí i dospělých, hledat společná řešení? Jak to dělám?

Prvky projektové metody učení jsou běžnou součástí práce v naší třídě, nicméně takto realizovaný projekt (jako celek) byl pro nás všechny novou zkušeností. Děti jsou zvyklé být aktivními přispěvateli k tématům, jsou vedeny k tomu, aby dokázaly naslouchat ostatním i prezentovat či prosadit svůj názor. Jsou zvyklé na to, že mohou ovlivňovat obsah vzdělávání, přinášet nápady a náměty. Nejpřirozenějším prostorem je kontaktní kruh. Další možností jsou nejrůznější typy hlasování. Protože jsme věkově heterogenně uspořádaná skupina, je třeba mladším dětem a dětem se specifickými vzdělávacími potřebami (dále SVP) v rámci inkluzivního vzdělávání pomáhat jinak než starším dětem. Po prvotních nápadech a návrzích často nabízíme takovou aktivitu (většinou jde o průpravné hry a cvičení), která by dopomohla dorovnání zkušeností, aby mohla projít tématem celá skupina. Naopak schopnost naslouchat, mluvit před ostatními, uvažovat kriticky a nebát se prosadit vlastní názor jde ve věkově heterogenní skupině přirozeně a snáze než ve skupinách homogenních. Funguje zde vzor a nápodoba starších a zkušenějších těmi mladšími. Vzhledem k našemu uspořádání je téměř nemožné doprovázet pouze malou skupinu dětí. Projekty realizujeme s celou třídou (s větším vkladem dospělého kvůli zmíněnému dorovnávání zkušeností), máme prostor podporovat i individuální projekty nebo vlastní linky v rámci společného projektu. Vzhledem k nutnosti vysoké míry asistence u dětí s SVP nemáme prostor pracovat s jednou malou skupinou.

12. Jak vytvářím dětem podmínky, aby mohly vyjadřovat své názory a podílet se na plánování, realizaci a reflexi v jednotlivých částech a fázích projektu, na jednotlivých aktivitách?

Nejčastěji v rámci kontaktního kruhu – viz otázku č. 6

13. Jak dětem poskytuji dostatek materiálu a vybavení, které jim umožní provádět různé druhy aktivit a sledovat své zájmy?

Děti mají rozmanitý materiál volně k dispozici ve třídě či ve skladových komorách u třídy a jsou zvyklé ho samostatně využívat, případně si o něj říkat. Naučné knihy k tématu jsem dětem vybrala ze školní knihovny a z domova. Děti často nosí materiály k tématu i z domova, rodiče jsou zvyklí se rovněž zapojovat.

14. Pozoruji, že se děti cítí zodpovědné za úspěšné řízení projektu? Co přesně pozoruji?

Ano, při přípravě divadla, které děti samy navrhují, jsou velmi aktivní, dokážou se snáze domlouvat v menších skupinách, snaží se aktivně přispívat do diskuzí a příprav, přirozeně respektují pravidla, která si jako skupina stanovily.

15. Jaké metody hodnocení jsem používala v projektu?

Formativní hodnocení

16. Jak jsem zvládla spolupráci v jednotlivých fázích projektu s ostatními učiteli ve třídě a v mateřské škole?

Pracujeme v učitelském tandemu a spolupracujeme s asistentkou pedagoga, u projektu byla i studentka sociálně-právního oboru SŠ. Průběžně jsme společně konzultovaly a dělily si úkoly či role. V našem zařízení je třeba vysoká míra asistence a prevence potenciálně náročných situací u dětí s SVP, dělení pozornosti a způsob chápání role pedagoga je specifický v závislosti na charakteru SVP u jednotlivých dětí.

17. Uvažovali jsme společně s dětmi o zapojení dalších lidí do projektu?

V případě tohoto projektu nikoli. Projekt probíhal ve vrcholné době pandemie SARS Cov2.